

KULTUR OG SAMFUNN

Isielva har navn etter Isi gård, som med Bjørum og Wøyen gård var blant de tidligste gårdene langs elva. I Kjaglidalen var det spredt bebyggelse. Det har bodd folk i området siden gammel tid. Norges kanskje eldste funn etter jordbruk er gjort på Wøyen gård, i tillegg til spor etter bosetting fra bronse-alderen og jernalderen. Isi- og Bjørum-gårdene er fra jernalderen.

Da befolkningen, som i hovedsak drev landbruk, vokste, kom det til småbruk og husmannsplasser under de større gårdene. Vøyenenga er flomslette for Isielva, så her bosatte det seg relativt få. De fleste bodde lengre opp langs elva. I Kjaglidalen var det noen få småbruk, samt husmannsplasser og seterbruk.

Veiene og bosettingen i Skuidalen gikk ikke inntil elva som i dag, men lå pa-rallelt med elva litt høyere opp. Men ting skulle endre seg, særlig langs den nedre delen av Isielva, og danne grunnlaget for den industrielle bebyggelsen vi ser i dag.

Vadesteder

Før det ble bygget bruer, gikk det veier og stier ned til steder i elva der det var mulig å gå over mer eller mindre tørrskodd. Et slikt sted kalles et vadested, el-ler et vad. Noen steder kom man bare over med hest og vogn. Langs Isielva var det vadested blant annet ved Nordre Kjaglia (1), Bjørum Sag (6), Tyslandsvadet (25) og England (30). Det trolig eldste vadet gikk ved Wøyen (39).

Vaskeplasser

Tøy og tekstiler ble vasket rett i elva eller i store kjeler på kjøkken eller i bryggerhus. Vasken ble fraktet til elva på håndkjerre eller med hest og vogn. Om Nybrua teinested sies det at om sommeren kom bonden på Nedre Sand med to store trebutter fulle av nyvasket tøy i høyvogna. Kona og ei tjenestejente skyllet tøyet i øvre del av teinestedet, mens bonden sto oppe ved veien og beskuet det hele.

Badehøler

Elva ble brukt av både folk og fe. Mange barn har tatt sine første svømme-tak i de mange hølene, eller kulpene, som var i elva. Badehølene var sam-lingspunkt for de som bodde i nærheten av elva. Badingen tok slutt en gang på 1950-tallet, da elva ble sterkt forurenset. I dag er badehølene Gatahølen (31) og Smedhølen (23) begge intakte og idylliske for en rast eller en stille stund. Lokaltkjente drar fremdeles hit for å ta seg en liten dukkert.

Matauk i og langs elva

Historisk var Isielva og naturen rundt en viktig lokal matkilde. Fisken ble kokt, stekt, røkt, og som vintermat ble den saltet og lagt på trebutter. Rogn ble tilberedt som kaviar.

At fisk på vei nedstrøms etter å ha gytt også ble fanget i fiskeslør og spist, sier noe om matauk i lange tider. Dette fordi fisk på vei opp til gyting slutter å spise, og når den har stått lenge i elva er den ofte utmagret og slunken, og smaker ikke særlig godt.

I skogen omkring elva, og spesielt i Kjaglidalen, var det bær, sopp, nøtter og ville vekster, som ramsløk. Jakt på småvilt, rådyr og elg var også viktig.

Fisking og teinesteder

Det er lange tradisjoner for fiske til eget bruk i elva. Gårdene og plassene langs elva hadde fiskerettigheter. Det ble fisket sjørret, laks og ål. Krepss ble fanget ved elvemøtet med Lomma. Før Sagdammen på Bjørum Sag (6) ble bygget i 1855, vandret fisken naturlig helt opp til Kneikafoss i Hole kommune.

I Isielva lå det 13 teinesteder som fanget fisk på vei opp i elva, og på Bjørum Sag en fiskesløe som fanget fisken på vei ned fra fossen. Teinen var en fangstinnretning, der et steingjerde i elven under vann førte fisken inn i en renne, og videre inn i et fangstrom, der den ble stående. Teinen måtte renses for kvist, og sjekkes hver dag. Nybråten teinested (11) er den eneste det er spor etter i dag. Les mer om Wøyen gårds teinested på motsatt side (37).

Før elveløpet i den nedre delen av Isielva ble ryddet og rettet med bulldoser en gang på 1950-tallet, var det store steiner i elva der fisken gjemte seg. Eldre forteller at barna kjente fiskens gjemmesteder, og kunne trikset med å få den til å stå stille, slik at de kunne fange den med bare hendene.

Industrialiseringen gjorde at smedene, som tidligere jobbet på gårdene, eta-blerte egne bygdesmier som laget jernarbeider og verktøy til den voksende industrivirksomheten. Mange smeder slo seg ned i Skuidalen. Smiene var knutepunkt i bygda, også sosialt. Det fantes ikke verktøybutikker som i dag, så alt ble smidd for hånd. Og hadde noen tannverk, tok ofte smeden jobben med å trekke tannen ut.

Fra 1900-tallet og til våre dager fortsatte forretnings- og industrivirk-somheten å vokse. På 1950- og 60-tallet var det vekst i landet, og det ble etablert nye virksomheter langs Isielva (32) – starten på det som preger området i dag. Det var blant annet leketøysfabrikk, rammeverktsted, hjul-makerverksted, samvirkelag og garveri. Det ble også bygget mange boliger. For elva og livet i elva skulle dette få svært uheldige følger. Men det var ett lyspunkt: Den delen av Isielva som lå oppstrøms for Bjørum Sag i Kjaglidala-len, forble stort sett uberørt.

NATUR

Geologi og naturgeografi

Bærums geologi er berømt. Den er en del av Oslofeltet, som strekker seg fra Mjøsa til Langesundfjorden. Grunnforholdene i Bærum gjenspeiler mye av det som geologisk har skjedd de siste 600 millioner år. Også langs Isielva er dette tydelig. Elva renner gjennom V-dalene Djupedalen og Kjaglidalen, som utgjør Oslofeltets lengste forkastning, 8 km lang. Forkastningen, et brudd i jordskorpen, ender ved Isi gjenvinningsstasjon i Bærum. Rombeporfyrr er en fremtredende bergart i området.

Elva renner gjennom marine avsetninger med store forekomster av kalk. Gravning i forbindelse med ny E16 avdekket et blåhvalskjelett rett ovenfor Bjørum Sag. Vassdraget har stor taleevne mot sur nedbør, med en stabil pH-verdi nær 7,0 – perfekt for alt liv i elven.

Fisk

Tidligere var det godt med fisk i elven, men etter hvert førte forurensningen til at dyrelivet i elva ble ødelagt. I dag er vannkvaliteten i elva bedre, og Isielva og Sandvikselva er i dag et av de viktigste reproduksjonsområdene for laks og sjørret i indre og ytre Oslofjord. Ikke minst takket være Hamang Klekkeri og arbeidet som gjøres der for å sikre laks- og sjørretstammene. Klekkeriet ble etablert i 1857, og er i dag Norges eldste nåværende.

Yngelen settes ut i Rustanelva ovenfor Nypefossen og Bjørum Sag i Isielva. Dette arbeidet er avgjørende for å sikre en livskraftig bestand. Etter 2–4 år svømmer fisken ut i sjøen med vårlommen. Sjørreten går i Oslofjorden, og laksen ut i Atlanterhavet. Etter ett til to år vender fisken tilbake til elva, når vekten er ca. 1,7–6 kg, for å gyte.

Naturen i Djupdalen og Kjaglidalen naturreservat ned til Bjørum Sag
Djupdalen landskapsvernområde og Kjaglidalen naturreservat ble opprettet i 2002, og slått sammen i 2015 til Djupdalen og Kjaglidalen naturreservat. I denne guiden tar vi for oss kun den delen av Kjaglidalen som ligger i Bærum. Navnets opprinnelse er uklart. Noen mener det kommer fra «kjåg», som hensepeiler på en vegetasjonstype preget av store bregner og høystauder. Andre mener det kommer fra å «kjage» som bety å streve. Sikkert er det at livet som husmann i dalen var strevsomt.

Det ble også benyttet mer «ufine» fangstmåter, som lystring. Dette ble totalforbudt på 1920-tallet. Den andre «ufine» og, heldigvis fremdeles ulovlige måten å fiske på, var med dynamitt. I dag er det kun lov å fiske med stang, forutsatt at man har kjøpt gyldig fiskekort og ikke fisker etter at gyteperioden begynner på høsten.

Fisken ble spiddet på lysteret – et fiskeredskap med mothaker som ble montert på et langt treskaft. Lystring ble gjort på dagen, men også etter mørkets frembrudd og med lykt. Til venstre et ålelyster, kanskje fra 1800-tallet, og til høyre et «sykkelsmedlyster», fra 1930–1950, laget av sykkelsmed Albert Olsen i Bjørnegårdsvingen. Uttånt av Harald Kolstad. Foto Terje Bøhler

Tømmerfløting

I over 100 år ble det fløtet tømmer i Kjaglidalen. Det tok slutt da Bjørum Sag (6) ble lagt ned i 1964. Tømmeret ble felt og barket, og vinterstid transpor-tert gjennom skogen med hest og slede og lagt i stabler langs elva. Stok-kene ble rullet ut i elva og fløtet ned til Sagdammen.

Fløtingen, som var en stor begivenhet i elva, foregikk om våren og noen ganger på høsten når vannføringen var god. Når Niskinnvann, Plassevann og Auretjernsdammen var fulle, trommet man sammen mennesk til fløting. I en godt koordinert operasjon åpnet man demningene samtidig, slik at det rant ekstra mye vann, og tømmeret kunne fløtes nedover elva.

Den store forandringen

Opprinnelig bodde det få folk langs Isielva fra England til elvemøtet (40), siden dette var et flomområde. Gårdene og husmannsplassene lå ikke langs elva som i dag, men lengre oppe i åssiden. Det store skiftet kom da det ble veiforbindelse fra Skuidalen helt til Ringerike på slutten av 1850-årene.

Isielva og Sandvikselva er i dag et av de viktigste reproduksjonsområdene for laks og sjørret i indre og ytre Oslofjord. Her er daglig leder ved Hamang Klekkeri, Morten Merkesdal, som i samarbeid med Vestre Bærums Sportsfiskere, gjør en uvurderlig jobb med å sette ut laks- og sjørretyngel. Foto Leif Johannessen

Kjaglidalen ligger i den geografisk viktige Oslofjord-regionen, landets mest artsrike region, med mange rødlista arter. Dalføret har et fuktig lokalklima med mye vegetasjon og frodighet. Våren og sommeren her er magisk. Floraen er svært rik, og karplantefloraen, som omfatter blant annet ulike moser, bregner og kråkefotplanter, er usedvanlig artsrik her. Foruten breg-ner, bugner det av høystauder, blomster og ulike typer sopp, særlig morkler. Den rike skogsvegetasjonen langs elva har store trær av hegg, gråor og varmekjære løvtrær som alm, lind, lønn og hassel.

Fugle- og insektslivet i dalen er variert. Er du i nærheten av Kjaglienga, og hører noen som melodisk plystrer «pleased to meet you», så er det den vakre og sjeldne rosenfinken. Rovfugl som hønhesauk og musvåk hekker også i området.

Naturen i Skuidalen fra Bjørum Sag til Vøyenenga

Elvemiljøet langs Isielvas løp fra Kjaglidalen naturreservat ved Bjørum Sag (6) og videre nedover til samløpet med Lomma ved Vøyenenga (40) er preget av bebyggelse, industrialisering, og, ikke minst, Ringeriksveien som stedvis går helt inn til elva. Tross det er området et viktig bekkedrag og utgjør en viktig viltkorridor.

MILJØ

Oppsvinget som fulgte med industrialisering, næringsvirksomhet og med forlengelse av vei helt til Ringerike på slutten av 1850-tallet, hadde på sikt sin pris miljømessig. Etter hvert ble elvemiljøet påvirket negativt av kloakk fra private husholdninger, avrenning fra virksomheter, inngrep i elv og elve-kanter knyttet til veibygging, flomvern og industri- og næringsvirksomhet. De kommunale fyllingene ved Skuibakken (1957–1965) og ved Isi (1965–2007) bidro til kraftig forurensning av vassdraget, noe de fortsatt gjør.

Velkommen til Kjaglidalen. Foto Terje Bøhler

Tømmerfløting i Isielva en gang mellom 1900 og 1930. Elva var smal mange steder, og det ble fort tømmervaser. Særlig i de mest svingete partiene i elva nedenfor Kavlebrua (4) ble det bygget opp steinmur for å geleide tømmeret. Rester av disse er synlige i dag. Var det for ille, sprengte de vasene med dynamitt. Foto Bærum bibliotek, Bærumssamlingen

Ny Ringeriksvei – katalysator for utvikling og vekst

Fra riktig gammelt av gikk det en hovedfartsåre langs elva fra Sandvika og opp langs Isielva til Bjørumdalen (10), og inn langs elva gjennom Kjaglidalen, over Kavlebrua (4) og over Krokskogen til Tyrifjorden og videre til Nidaros. I 1807 ble Den bergenske kongevei anlagt via Bærums Verk i Lommedalen og over Krokskogen. Den gamle veien langs Isielva ble da liggende i bakeveia.

I 1860 ble Den bergenske kongevei over Lommedalen degradert til bygdevei, for da ble Ringeriksveien, slik vi kjenner den i dag, offisielt åpnet. Den nye hoved-fartsåren fra Chistiania ble lagt via Sandvika, opp langs Isielva og videre over Sollihøgda. Dette var en viktig katalysator for etablering av bosetting og næring – og etter hvert industriområdet mellom Vøyen og Skui slik det fremstår i dag.

Handel, håndverk og industri

Ringeriksveiens offisielle åpning i 1860 la grunnlag for handels- og håndverksbedrifter samt småindustri langs Isielva. Allerede i 1855 åpnet Bjørum Sag og Høvleri (6). Videre kom Strand sag og høvleri ved Smedstad i 1870–80-årene, Tyslandsstua (22) og landhandleriet på Smedstad (18) i 1880-årene, Bærums meieri og handelsforening (29) i 1890-årene, og Ringvoll Høvleri og Teglverk (33) i 1889 på Vøyenenga. Tandbergsaga med saghytte ved Nybrua (27) og diverse småindustrier ble startet opp. Omgel-gingen av Bærums Verk fra jernverk til støperi i 1874 medførte at mange smeder mistet jobben, og måtte søke arbeid andre steder. Mange smeder og håndverkere slo seg da ned i Skuidalen.

Elva og elvekantene endrer seg

Elvekanten og elvebunnen ble fra 1950-tallet «bulldoset» fra Årenga (28) og ned til elvemøtet ved Lomma (40), for å rette ut elveløpet og fjerne steiner, slik at elva rant fortere og ikke fløt over sine bredder ved flom. De naturlige kulpene og de store steinene fisken kunne gyte og gjemme seg innunder, forsvant. Isielva er svært flomutsatt, og gamle steinsatte flom-voller kan ses flere steder. Den nedre delen av elva, fra England til Vøyen-enga, er særlig flomutsatt. Boligbebyggelse, og ikke minst industribygging stedvis tett inntil elva, har også forandret elvemiljøet negativt.

Dagens miljøutfordringer

Miljøtilstanden i Isielva overvåkes som en del av forpliktelsene i vannforskrif-ten, som gjennomfører EUs vanddirektiv i norsk miljøforvaltning. Vannforskrif-ten sa at miljømålene skulle oppnås innen 2021. Det klarte man ikke.

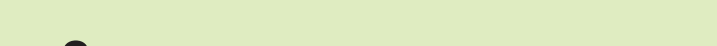
Fra elvas kilder og ned til Bjørum Sag er det kun avrenning fra skog og utmark. Etter samløpet med Rustanelva ved Bjørum Sag, renner elva inn i et urbant og industrialisert område med flere typer uheldige miljøpåvirkninger som veitrafikk, industri, diffus avrenning fra urbane områder og nedlagte søppeldeponier med videre. Elva har likevel «god økologisk tilstand», basert på undersøkelser av påvekstalger, bunndyr og fisk, samt analyser av næringssaltene nitrogen og fosfor. Derimot er kjemisk tilstand «dårlig», med for høye nivåer av miljøgifter. Vannforskriftens miljømål om «god kjemisk tilstand» innen 2021 ble ikke oppnådd. Planlagte store samferdselsprosjek-ter (vei og jernbane), samt industriaktiviteten langs vassdraget har også potensial for uheldige miljøpåvirkninger.

Kommunen har laget tiltaksplan for Isielva og for sidebekkene. Spesielt har Økribekken og Nyjordsbekken store vannkvalitetsutfordringer. Elvas økosystem må forbedres ved å utvide vegetasjonen i kantsonene til elva. Betydelige tiltak må til for å gjenopprette god miljøtilstand.

Den sjeldne gulveisen, Bærums kommuneblomst, trives og vokser flere steder langs elva helt mot Vøyenenga. Hvitveis og gulveis trives ofte side om side, og kan en sjelden gang krysspollinere (hybridisere), og kalles da av enkelte for en «halvveis». Foto Morten Heldal Haugerud

Gammelt møter nytt – Den gamle Kolabrua (34) ses lengst til venstre, med brukarene til E16 og elva som flyter under. Foto Morten Heldal Haugerud

GOD TUR

Isielva snor seg som en blågrønn åre gjennom Vøyenenga, Skuidalen, forbi Bjørumdalen og inn i det idylliske natur-reservatet i Kjaglidalen. Den nederste delen av elva byr på striper av uventet vakker natur i et ellers bebygget og industrialisert område. Elva starter i Hole kommune, men vi har begrenset oss til å beskrive den delen som renner gjen-nom Bærum.

Her kan du gå fra fjorden ved Sandvika, og langt inn i marka gjennom et kultur- og naturlandskap med dype røtter tilbake i tiden. Før var elva viktig som vannkilde til mennesker og dyr, tøyvask og bading. Isielva var en viktig lokal matkilde. Det ble fisket laks og ørret, et fiske som fortsatt er betyd-ningsfullt.

I dag er Isielva regionalt et svært viktig oppvekstområde for laks og sjørret. Mye av sjørreten som fiskes i indre og ytre Oslofjord er unnfanget og vokst opp i Sandvikselva/Isi-elva. Du som bruker elva er en avgjørende medhjelper for å verne om fisken, slik at den fullfører kretsløpet og svømmer tilbake til havet for å fete seg opp, for så å komme tilbake for å gyte og sikre bestanden videre.

En tur langs Isielva er variert, med smale stier, fine turveier, bilvei og skogsvei. Isielva viser seg frem med fossefall, stryk, kulper og fredfulle partier. Det er mange fine steder å slå seg ned, og høre vannet renne forbi. Godt for kropp og sjel. Opplevelsen vil også variere med hvor mye vann det er i elva. Du kan gå lange eller korte turer. Noen deler av turen egner seg til fots, mens andre deler også passer for sykkel, barnevogn eller rullestol.

Vi ønsker god tur!

Hilsen Bærum Elveforum

Velkommen til Kjaglidalen. Foto Erik Unneberg

Ansvarlig utgiver: Bærum Elveforum (bærumelv.no). Folderen fås på alle Bærums bibliotek. Redaksjon: Terje Bøhler (prosjektansvarlig og skribent), Solveig Emlsen (redaktør og skribent), Harald Kolstad, Morten Heldal Haugerud, Nils Fredheim og Per Håkon Nervold Medforfattere, avsnitt Miljø: Eirik Fjeld og Ingvild Tandberg
Utgitt: 2024 • 2. opplag: 6 000
Design og layout: Tenkehetta DA ved Håkan Billing • Trykkeri: Merkur Grafisk AS.
Forsidebilde: Fra Skjeljan, Isielva møter Lomma. Foto Erik Jørgensen.

Referanser: Arne Mohus, Stedsnavn i Bærum, 1987 • Arne Mohus, Husmannsplasser i Bærum, 1988 • Harald Kolstad, notater om teinesteder og høler og noen andre severdigheter fra Bjørumsagdammen, Nordre Kjaglia, Kjaglienga og Sandre Kjaglia • Jakob Venås, Skui skole 1901–1951 • Knut Wølto, ... men gulveisen spirer ennå, 2012 • Svein Ola Hope og Arminste Kirste, Vest for byen, volum 8, skrift nr. 33–37 1993–1997, Asker og Bærum Historielag 1998 • Skui Vels årbøker • Christensen, T. (1995). Bærum og krigen 1940–1945 • Klima- og miljødepartementet (miljøverndepartementet.no) • naturbase.no • Store norske leksikon (snl.no) • wikipedia.no • lokalhistoriewiki.no • Kartverket (norgeskart.no) • vannportalen.no • Miljøforvaltningen og NVE (vann-nett.no) • Artskart (artskart.artsdatabanken.no)

Stor takk til: Bærum kommune, og til Morten Merkesdal, Ole J. Lønnve, Odd T. Saugerud, Per O. Seglen, Jan Wesenberg, Steinar Christensen, Tom Tysland og Nils Fredheim.

Det er lov å plukke bær og matsopp i naturreservatet (5), men alle andre planter som ramsløken (bildet), og trær og vekster er vernet og skal få stå. Overtredelse kan bli anmeldt. Det er ikke tillatt å gjøre opp lid i naturreservatet. Foto Harald Vik-Mo

1 Nordre Kjaglia

Nordre Kjaglia var antagelig en gammel finneplass, brutt av skogfinner som utvandret fra Finland 1575–1660, og omtales i 1784 som leilendingsplass. Det var to kullmiler her, og trekullet ble fraktet til jernverket på Bærums Verk (1610–1874) og brukt som energikilden til å utvinne jern fra jernmalm. Gården hadde sag som ble nedlagt ved århundreskiftet. Siste bruker flyttet i 1958.

2 Kjaglienga

Stedet var antagelig også en gammel finneplass og omtales allerede i 1751 som «skyldsatt». Gudbrand Røste flyttet dit i 1913 og drev allsidig jordbruk med husdyrhold, korn, poteter og grønnsaker. Han flyttet i 1954 som siste jordbruker i Kjaglidalen. I dag er stedet fritidseiendom. Grunnmuren til sommerfjøsset/høyloa som ligger på østsiden av veien nedenfor gården er intakt. Her lå det også en sag drevet av en lokomobil.

Hayonn på Kjaglienga i 1935 med Gudbrand Røste, Harald Sørensen og Maren Ruste. I dag finnes også Nordre Kjaglia øst for elva, og noen rester etter Søndre Kjaglia (3) vest for elva. Det lå enda flere plasser og småbruk i Kjaglidalen, men i dag er det bare hustuffer eller stedsnavnene igjen. Foto Bærum biliotek, Bærumssamlingen

23 Smedhølen

Hølen var et svært populært badested og fiskeplass. Mange som bodde langs elva lærte å svømme her, og lokalkjente tar seg fortsatt en dukkert i hølen.

24 Den nye milesteinen

Ny milestein viser to mil fra Oslo. Presisjon i oppmåling gjorde muligens at den gamle (26) og den nye milesteinen har forskjellig plassering.

25 Tyslandsvadet

Kart over Oldtidsveien fra Tyrifjorden indikerer at vadet inngikk i et veifar mellom gårdene Skui, Frogner og Økri, alle etablert i Jernalderen. Oldtidsveien er navn på veier som går langt tilbake i tid.

26 Den gamle milesteinen

Utenfor plassen Milesten, hvor huset til skomaker Lorentsen fortsatt står, stod den gamle milesteinen. Dagens utgave er en støpt kopi. Avstanden ble målt fra det gamle rådhuset i Christiania, som var hovedstadens administrative midtpunkt.

27 Nybrua

Her lå Økribrua fra 1890. Den ble erstattet i 1903, og fikk navnet Nybrua.

28 Årenga/Kalveløkka

I eldre tider var dette området et oppsamlingspunkt for husdyr som hadde gått på beite i Vestmarka hele sommeren. Det var vanlig frem til 1960-tallet. Feet ble samlet og ført ned «fegater». Veien Sandsbakkene var en slik gate. Fegaten var gjerne en vei med gjerdar på begge sider, slik at feet ikke spiste opp avlingene. Stedsnavnet Kalveløkka forsvant med fedriften.

29 Bærums Meieri og Handelsforening

Bærums Meieri og Handelsforening, dannet av 65 lokale gårdbrukere, åpnet lille julaften 1886. Her var det melbod, lagerbygg, parkeringsplass for hestevogner, samt hånddrevet bensinpumpe, som i dag er borte. Meieriet ble lagt ned i 1949, men det ble drevet matbutikk på stedet av ulike eiere helt frem til 2006. Det opprinnelige bygget inngår i deler av det som i dag huser Al-Noor Islamic Center.

30 Englandsvadet-England bru

Vadestedet lå der England bru er i dag. Kart over Oldtidsveien fra Tyrifjorden indikerer at også dette vadet inngikk i et veifar mellom gårdene Horni og Økri. I 1928 kom det en smal hengebru for gående over Englandsvadet. Den ble senere erstattet av dagens bru. Det er ukjent hvordan navnet endret stavemåte fra England til England.

31 Gatahølen

Hølen ble dannet da elva skiftet leie ved en storflom i 1951, og var et svært populært badested og fiskeplass. Mange som bodde langs elva lærte å svømme her. De som er så heldige å kjenne til herligheten tar seg gjerne et bad her den dag i dag.

Ringvoll Teglverk (33) var største arbeidsplass i Skuidalen etter at Bærum verk ble støper med færre folk. Iselva slynget seg gjennom flomsletta og vakre beitelandskaper. Foto Fjellanger-Widerøe, Bærum bibliotek, Bærumssamlingen (fargelagt)

3 Søndre Kjaglia

Plassen var en leilendingsplass med både skog og innmark. Den er nevnt i matrikkelen over husmenn i 1771. Etter at de siste leilendingene flyttet i 1924, ble den seter til Vestre Frogner gård. Melken ble fraktet til Bærums Meieri (29) helt frem til 1950-tallet. I dag står kun grunnmuren til et uthus, og et vognskjul igjen.

4 Kavlebrua

Dette er et gammelt krysningspunkt med vadested og høl. Brua er av ukjent dato. Navnet viser til en måte å lage bruer på som dateres seg fra middelalderen. Å kavle en rundstokk betyr at den skjæres på langs. Tømmeret legges på dragere inntil hverandre med flatsiden ned, slik at man kan gå over myrer eller bekker/elver. Og finner noen en rusten blikkboks på østsiden av elva kan den stamme fra teltleiren for soldater som lå her ved brua i 1917. Soldatene hugget ved for staten. Det var leven og moro når jentene fra plassene omkring kom forbi.

5 Djupdalen og Kjaglidalen naturreservat

Kjaglidalen er et fantastisk tuområde med unik berggrunn og rik flora og fauna. Les mer om reservatet på motsatt side.

6 Bjørum Sag

Bjørum Sag og Høvleri ble bygget i 1855, samtidig som elven ble demmet opp ved fossen. I dag ses kun sagdammen og noen rester av sagbruket, som ble nedlagt i 1964. Les mer om tømmerfløtingen på Isielva på motsatt side.

7 Saghytta – Nypefoss

Huset, som ligger imot Nypefossen, er i ferd med å falle ned. Det var bolig/spiseplass/hvilested for sagarbeiderne på Bjørum Sag. Man ser Nypefoss bru, som ble sprengt natt til 12. april 1940 for å sinke tysk fremrykning.

8 Bjørumvadet

Vadestedene ble lagt der det var enklest å komme seg mer eller mindre tørrskodd over elva. Senere ble veier ofte lagt til vaene, slik at hest og vogn kunne ta seg over.

9 Husmannsplassen Stuteflauget

Det er ennå synlige rester på østsiden av turstien etter husmannsplassen Stuteflauget, også kalt Flaue, som var notert i kart fra 1825 og 1882.

10 Bjørumdalen

Her gikk den virkelig gamle «Ringeriksveien», en kløvvei fra gammel tid, langs Isielva, gjennom Kjaglidalen, over Krokskogen og til Tyrifjorden. I 1805 tok Den bergenske kongevei over som hovedvei fra hovedstaden via Sandvika. Les mer om det på motsatt side.

11 Nybråten teinested

Se motsatt side for mer informasjon om fiske og teinesteder.

Nybråten teinested er det eneste av 13 teinesteder i Isielva som er igjen. Det var i bruk til lenge etter 2. verdenskrig. Foto Morten Heldaal Haugerud

12 Småbruket Nybråten

Nybråten var et arbeiderbruk, skilt ut fra Vestre Bjørum gård. Herfra gikk en oldtidsvei til bronsealdergravene på Isi, så til Engebråten og Rognlia, og videre over Krokskogen.

13 Kloppabrua på Nybråten

Den gamle brua stod til ca. 1975, og brukaret på østsiden av elva er intakt.

14 Bjørum skole

Før 1866 var det omgangsskole, der en lærer underviste på omgang på flere steder. Etter det ble det fast skole, og i 1880 stod Bjørum skole klar. De yngste elevene ble undervist i Småskolen, den røde stua på østsiden av elva, og de eldre i Storskolen, det hvite huset på vestsiden av elva. Da Skui skole åpnet i 1901 begynte elevene der, og de gamle skolehusene ble brukt som lærerboliger.

Storskolen på Bjørum i 1904. Småskolen skimtes rett over taket på storskolen. Begge bygningene står fortsatt i dag. Foto Bærum bibliotek, Bærumssamlingen (fargelagt)

Vakkert, men bratt og utilgjengelig terreng i Sølvhølen i Iselva (15), sett fra skjerp. Foto Odd Tore Saugerud

38 Østengen

Det store jordet var tidligere beiteområde for dyr, og er i dag flomområde for elva.

39 Vøyenvadet

Dette er kanskje det eldste vadet i elva. Navnet Vøyen viser til ordet vadvin, som betyr «gården ved vadestedet», altså Vøyen gård.

40 Elvemøtet – Skjeljan

Isielva og Lomma møtes og blir til Sandvikselva. I eldre tid ble stedet kalt Skjeljan, som viser til at elvene skiltes. Nå virker det rart å beskrive et elvemøte som et skille, men det har sin årsak. I den eldste tiden var det fra kysten man trengte inn i landet og gjerne langsmed elvene, og man kom da til steder der elvene skilte seg. Så navnet er antakelig meget gammelt. Men tilbake til vår tid; på Vøyen-siden av elvemøtet er det et idyllisk gresskledd område, perfekt for en stille stund eller en romantisk piknik.

15 Sølvhølen

Opprinnelsen til navnet Sølvhølen er usikker, men det kan komme av et «sølvskjerp» fra 1619 (dog intet sølv funnet) innerst i elvecanyonen i Urselv-as nederste del. Det er også mulig at navnet kommer av den sølvklare hølen, tidligere en yndet badeplass, ved utløpet av Urselva i Isielva. Sølvhølen var også navnet på husmannsplassen som lå her.

16 Urselva

Elva renner fra Svartvann ned Riskastet, gjennom Ursdalen, og ut i Isielva. Det er et flott tuområde langs Urselva. På folkemunne ble nederste del kalt «Bærums svar på Grand Canyon». Fisken går opp til Sølvhølkulpen i Urselva.

17 Bjørumsbrua

Rester av et gammelt brukar ses nedstrøms for brua. I gammel tid var dette en del av kirkeveien mellom Tanum og Bjørum. Ved storflom var her ett av få steder det gikk an å krysse elven.

18 Smedstad

Før i tiden var Smedstad det lokale samlingsstedet. Her lå Smedstad kafé, også kjent som Dammen kafé. I 1880-årene åpnet B.K. Larsen Landhandleri, som senere ble kjøpt og drevet som filial av Bærums Meieri og Handelsforening. Like ved hadde også hjulmaker Lindell sitt verksted.

Smedstad kafé anno 1977 med landhandleriet i bakgrunnen til venstre, og Bjørumsbrua bak kafeen. Foto Helge Børset, Bærum bibliotek, Bærumssamlingen

19 Gamle Jutulbanen

Den gamle Jutulbanen brukes i dag til ulike sportsaktiviteter. Det tidligere klubbhuset, som er en tidligere tyskerbrakke, ligger der fremdeles. Her lå hoppbakken Breskebakken fram til 1960-tallet.

20 Skui skole

Skolen åpnet 1. august 1901, og etter mange ombygginger er det opprinnelige skolebygget fremdeles i bruk. Da Wøyen guttehem åpnet i 1918, utgjorde elevene derfra ca. halvparten av elevmassen, lett gjenkjennelige med snauklippede hoder og blå kordfløyelsbukser.

21 Smedstua og smia

Her ble det i år 1900 startet en smie som utviklet seg til 1930–40-årenes industri med smie, hjulmaker, blikkenslager og rørlegger. På andre siden av veien lå Askehaug møbel-snekkeri. Dette er i dag erstattet av ny bebyggelse. Der Smedgården ligger, var det fram til 1980-tallet en smie og smedfamiliens bolighus Smedstua. Her falt 11. april ett av de første sivile ofrene under invasjonen i 1940. Vaktmannen Nils Lien fra Hønefoss ble skutt på Smedstua etter at han varslet hjemmestyrene om de tyske soldatenes ankomst.

22 Tyslandsstua

Området er av ukjente grunner i kart benevnt som Tyskland. Lokalbefolkningen bruker kun navnet Tysland, og 5. generasjon av familien Tysland, som fortsatt bor i området, bekrefter dette. Tyslandsstua, Ringeriksveien 238, lå der barnehagen ligger i dag, og var skystasjon for Ringeriksbøndene på vei til og fra Oslo. I 1868 betalte Andreas Madsen på Tysland 5 spesidaler i skatt til fattigkassen for «utsjekning av øl og vin». Til stedet hørte et teinested og en smie som lå nede ved elven. Det sies at kong Oscar 2. drakk kaffe her på sine turer opp til Sundvollen. Skui samvirkelag som lå her ble startet i 1920.

Vintererla kommer fra vinterkvarter allerede i slutten av mars, og hekker langs hele vassdraget. De aller fleste forlater elva i september-oktober. Foto Jostein Myre

FAKTA

Isielva er 14,9 km lang, og del av Sandviksvassdraget. I nord strekker den seg inn i kommunene Hole og Ringerike. Elvene i Sandviksvassdraget er Isielva, Lomma, Sandvikselva og Øverlandselva. Isielva er laks- og sjøørretførende.

Start og slutt

Isielva starter i Hole kommune der Auretjernsbekken og Djupedalsebekken renner sammen, og fortsetter over kommunegrensen til Bærum i Kjaglidalen. På Vøyenenga går den sammen med Lomma, og skifter navn til Sandvikselva som ender i Oslofjorden ved Sandvika.

I juni-juli kan man få øye på Norges største dagsommerfugl, aspesommerfuglen, i Kjaglidalen. Den kommer av og til ned fra trekrone for å drikke fra småpytter på grusveien.

Foto Roy Fjelldal

- 0 Stiplet linje betyr at nøyaktig plassering er ukjent
- = turvei
- • • = tursti
- • • = fremtidig sti

[100 m]